
Danijel Crnić

SLAVLJE BLAGOSLOVA OBITELJI KAO PASTORALNO-LITURGIJSKI IZAZOV DANAŠNJICE

Mr. sc. Danijel Crnić

UDK: [253 : 265.9]249(497.5)

Izvorni znanstveni rad

U članku se u prvome dijelu pokazuje teološka vrijednost blagoslova, koristeći se teologijom blagoslova sadržanom u Općim napomenama Obrednika blagoslova¹, pritom se naglašava njihova katabatska te anabatska dimenzija u okviru povijesti spasenja. Nastojeći prikazati blagoslove kao liturgijske izričaje koji su utjelovljeni u život svekolike Crkve. Unutar prvog dijela osvrće se i na empirijsko istraživanje ritualne dimenzije u Hrvatskoj, u sklopu istraživanja određenih aspekata crkvenosti unutar projekta EVS 1999. i EVS 2008. kao pokazatelja trenda neshvaćanja liturgijskih obreda, te njihovog odvajanja od života. U drugom dijelu kratko se obrađuje blagoslove u Bibliji pod vidom obiteljskoga blagoslova, a u kontekstu njihove nutarnje dinamike *blagoslov-spasenje*. Treći dio rada bavi se blagoslovima u Crkvi, opet sa posebnim osvrtom na obiteljske blagoslove. U četvrtome dijelu članak se bavi obrednikom blagoslova kao iskorakom, ne samo ka promjeni mentaliteta u percepciji blagoslova kako kod klera, tako i kod laika, nego i obrednikom kao sredstvom unapređenja pastoralno-liturgijske prakse. Pritom se upozorava na sudjelovanje kao izvor služenja (slavljenja) sa osobitim naglaskom na laičko služenje (slavljenje) blagoslova. U petom i ujedno završnome dijelu rada promišljaju se mogućnosti slavljenja blagoslova obitelji, te blagoslova njihovih članova s obzirom na Obrednik, te njihovo proširenje u pastoralnom smislu.

Ključne riječi: katabatska i anabatska dimenzija blagoslova, korekcija mentaliteta, ritualna matrica, postmoderni subjekt vjere.

* * *

¹ Rimski obrednik obnovljen prema odluci Svetog općeg sabora Drugog vatikanskog, proglašen vlašću pape Pavla VI. Blagoslovi, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2007.

1. Blagoslov u povijesti spasenja

Liturgija Crkve ističe Boga kao vrelo svakoga blagoslova, te da snaga blagoslova nije u predmetima ili stvarnostima nad koje zazivamo Božji blagoslov², nego u vjeri koja prepoznaje Božje djelovanje u životu ljudi i u redu stvorenja.³

1.1. Katabatska dimenzija blagoslova u stvaranju svijeta i čovjeka

U Starom zavjetu termin *barak*, *berakah*- blagoslivljati, odnosno blagoslov nalazimo 398 puta u 26 knjiga kada se hebrejskim pojmovima pribroje oni grčki iz deuterokanonskih spisa poput eulogèin (blagoslivljati), eulogia (blagoslov), te eulogetòs (blagoslovljen). U Novom pak zavjetu korijen *eulog*- nalazimo na 68 mjesta u 14 spisa.⁴ Već u prvim recima knjige Postanka Boga nalazimo kako stvara svijet na način blagoslova, jer sve što riječju stvara biva dobro, a njegova riječ pokazuje se kao milosni događaj koji svijet uspostavlja kao dar čovjeku, toj kruni stvaranja.⁵ Po tome što je čovjek stvoren na sliku i sličnost nadasve blagoslovljenog Boga, te smješten u darovani svijet, on je blagoslovljen i u prijateljskom-partnerskom odnosu s Bogom stvoriteljem i blagosloviteljem. Prema Bibliji je upravo „biti blagoslovljen“ prva i utemeljujuća čovjekova karakteristika. Ovdje je vidljivo da je blagoslov usko povezan sa stvaranjem, a budući da je izrečen pri koncu stvaranja, biva dijelom samog stvaranja. Prema biblijskome shvaćanju blagoslov Božji je život, odnosno uzimanje udjela na božanskom životu. Život, pak, i blagoslov kojeg je Bog podario u činu stvaranja nastavlja se tijekom povijesti

2 Nadasve blagoslovljeni Bog izvor je i ishodište svakog blagoslova. On jedini dobar, sve je učinio dobro da svoje stvorove ispuni blagoslovima i uvijek ih je, i nakon čovjekova pada, dijelio kao znak milosrđa. Rimski obrednik obnovljen prema odluci svetog općeg sabora Drugog vatikanskog, proglašen vlašću pape Pavla VI. *Blagoslovi, Opće napomene* (br. 1.). (dalje, Opće napomene 1).

3 Usp. Ante CRNČEVIĆ – Ivan ŠAŠKO, *Na vrelo liturgije – teološka polazišta za novost slavljenja i življenja vjere*, Zagreb 2009., str. 272.

4 Giuseppe CROSETTI, Significato e prassi della „Benedizione“ nella Bibbia, u: *Rivista Liturgica*, LXXIII (1986.), str. 166.

5 Usp. Carmine DI SANTE, Antropologia della benedizione – Dal soggetto „bene-detto“ al soggetto „bene-dicente“, u: *Rivista Liturgica*, LXXXI (1994.), str. 410.

spasenja.⁶ Isus Krist najveći je Božji blagoslov upućen ljudima⁷, u njemu smo svi blagoslovljeni i „zamilovani“. To predstavlja vrhunac „katabatskog blagoslova“: Bog Stvoritelj podaruje život blagoslivljajući djelo svojih ruku, a njegov Sin nas otkupljuje svojom smrću i uskrsnućem na novi život.⁸

1.2. Čovjek je blagoslivljatelj Boga – anabatska dimenzija blagoslova

Biblijski je blagoslovljeni čovjek kroz povijest spasenja postao od objekta blagoslova Božjeg, subjekt u smislu autora i protagonista blagoslivljanja pred licem Božjim. Kao emblematični primjer čovjeka kao subjekta imamo molitvu *Berakah* koja je iznimno važan euhološki tekst ne samo radi svoje forme, nego upravo zato jer na njoj počiva sav sinagogalni kult. Za židovsku se sinagogalnu liturgiju može reći da je liturgija blagoslova, odnosno prostor u kojem na simboličkoj i obrednoj razini Izrael ponovno ispisuje svoju svijest pripadnosti, te u njoj prepoznaje ne samo božanski blagoslov, nego i svoj identitet. Liturgijska tradicija kršćanskoga Istoka u svojim je euhološkim obrascima očuvala anabatsku dimenziju blagoslova,⁹ dok je na zapadu prevladavala molitva prosidbenog karaktera.¹⁰ Anabatsku dimenziju blagoslova ne zanemaruju ni opće napomene Obrednika.¹¹

6 *Kad je došla punina vremena, Otac je poslao svoga Sina i po njemu, koji se utjelovio, ljude je ponovno blagoslovio svakim blagoslovom. Tako nam se staro prokletstvo prometnulo u blagoslov, kad je „rodene sunce pravde, Krist, naš Bog. On nas je oslobodio prokletstva i darovao nam blagoslov“.* (Opće napomene 2.).

7 Usp. Adriano CAPRIOLI, *La benedizione: atto di preghiera cristiana incarnato nella vita*, u: *Rivista Liturgica*, LXXXI, (1994.), str. 422.

8 Zvonko PAŽIN, *Različiti oblici liturgijskih blagoslova obitelji*, u: *Diacovensia* XV (2007.) 2, str. 73.

9 Anabatska dimenzija blagoslova u starozavjetnom i novozavjetnom kontekstu njezine prakse u Istočnoj Crkvi veoma je sažeto obrađena u članku: Burkhard NEUNHEUSER, *Evoluzione di mentalità nella prassi delle benedizioni in Occidente*, u: *Rivista Liturgica*, LXXIII (1986.), str. 188-213.

10 Usp. Adriano CAPRIOLI, *La benedizione: atto di preghiera cristiana incarnato nella vita*, str. 428.

11 *Bog, od kojeg dolazi svaki blagoslov, već je u ono doba dopustio ljudima, napose patrijarsima, kraljevima, svećenicima, levitima, roditeljima, da hvale njegovo ime i da njegovim imenom blagoslivlju druge ljude te stvorenja obasiplju božanskim blagoslovima.* (Opće napomene 6.).

1.3. Blagoslovi – liturgijski izričaji utjelovljeni u život Crkve

Teološki je sasvim razumljivo i nadasve jasno da je euharistija najizvršniji blagoslov, te da kršćanski blagoslovi nalaze svoj izvor u euharistiji Crkve, što je veoma vidljivo iz euhološke forme Rimskog kanona, koja završava formulom: *Per quem haec omnia semper bona creas, vivificas, benedixis et praestas bona*.¹² Upravo ova formula sintetizira različite blagoslove. Posebno ekspresivna liturgija sa ukorijenjenom kristologijom svakog blagoslova je liturgija vazmenog bdijenja, koja započinje serijom blagoslova: ognja, uskrsne svijeće, pepela, vode.¹³ Prisutnost ovih tvari unutar liturgije vazmenoga bdijenja, govori o tome da Kristova pasha prihvaća i stvorene stvari kao dionike otkupljenja i spasenja, te upućuje na Krista kao na *vrhovni Očev blagoslov*.¹⁴ Iz Obrednika izvire jasna i eksplicitna povezanost između blagoslova i euharistije. Blagoslov se potvrđuje u euharistiji tom testamentu Kristove ljubavi, u kojoj on sam postaje hrana i piće duhovno na našem putovanju ka vječnoj Pashi. Ojačani na euharistijskome stolu, vjernici kroče svojim putovima blagoslivljajući Boga psalmima, himnima i pjesmama duhovnim dajući javno svjedočanstvo o Bogu koji u njima prebiva.¹⁵ Time obrednik jasno daje do znanja da smo kršćani ukoliko smo dionici tog blagoslova s Kristova stola.¹⁶

Današnji postmoderni subjekt vjere uz otuđenost kroz koju prolazi unutar sekulariziranoga društva, susreće se sa religioznošću koja se više nužno, ne poistovjećuje sa zajednicom i koja ne teži za pripadnošću, nego za osobnim iskustvom transcendentnoga. Termin «vjera» ovdje koristim kao osobno opredjeljenje čovjeka za kršćan-

12 Ova formula izražava nosivo značenje blagoslova kao molbe Bogu da blagoslovi predmete i stvari koje koristimo, kako bi služile našem istinskome dobru te bile na slavu Božju.

13 Tipološki gledano slavlje Vazmenog bdijenja zadržalo bi svoje značenje kada bi i izostali susljedni blagoslovi. O tome vidi u: Ante CRNČEVIĆ – Ivan ŠAŠKO, *Na vrelu liturgije – teološka polazišta za novost slavljenja i življenja vjere*, str. 282.

14 Usp. Adriano CAPRIOLI, *La benedizione: atto di preghiera cristiana incarnato nella vita*, str. 423.

15 Enzo PETROLINO, *La „ministerialità“ nel Benedizionale*, u: *Rivista Liturgica*, LXXXI (1994.), str. 489.

16 *Potaknuta Spasiteljnim zapovijedima, Crkva sudjeluje u kaležu blagoslova: zahvaljuje Bogu za njegov neizrecivi dar što ga je prvi put primila u vazmenom otajstvu koje nam je zatim udijeljeno u Euharistiji. Iz euharistijskog otajstva Crkva crpi milost i snagu te i sama postaje u svijetu blagoslov: kao opći sakrament spasenja među ljudima i za ljude neprestano izvršuje djelo posvećenja i s Kristom glavom u Duhu Svetom slavi Oca.* (Opće napomene 8.).

ski, na evanđelju utemeljeni i u Crkvi življeni projekt ljudskoga života. U tom bi smislu kršćanstvo bila jedna od onih snaga i orijentacija u našem društvu čiji sustav vrednota većina hrvatskih građana usvaja bilo cjelovito, bilo djelomično. Kršćanska je vjera stoljećima bila na našim prostorima življena u svojem katoličkom crkvenom obliku, u svojoj eklezijalnoj obvezatnosti, a posljednjih skoro tri desetljeća oko sebe primjećujemo sve više uglavnom pocrkvenjen oblik kršćanstva, što ne znači i pokršćanjenost hrvatskog društva.¹⁷ Kušar smatra kako se u posljednjih tridesetak godina u našem pastoralu primjećuje da vjernici sve više oblikuju neki svoj *Credo*, kao mješavinu elemenata različite provenijencije, doduše kršćanski intonirane. To često zna ići mimo Crkve, a kadikad i protiv nje. Ne poštuje se hijerarhija istina, nego se uzima ono što čovjek misli da mu treba, odnosno, stvara se *individualna hijerarhija istina*. To znači da vjernik uzima slobodu izbora s obzirom na crkvenu navjestiteljsku, obrednu i moralnu ponudu. Živimo u vremenu u kojemu su ideali „kratkoga daha“, te u kojem se u religioznom kontekstu događa tranzicija od religije vjerovanja ka religiji iskustva sa mogućnošću za religijom po svačijoj mjeri u skladu sa modelom „uradi sam“, koja će poprimiti oblik unutar uspavanog fragmentarnog kršćanstva.¹⁸

Takva religioznost koja se ne identificira sa zajednicom i koja ne teži za pripadnošću nego za privatnim iskustvom transcendentnoga veoma je otvorena onim obrednim činima i praksama koje na vidljiviji i izravniji način povezuju čovjekov život sa svijetom svetoga.¹⁹ Današnji čovjek i dalje teži za nutarnjom sigurnošću i spasenjem, zato i posjeduje osjećaj za blagoslove, obredne čine u kojima će se na ljude i njihova djela zazivati snaga Božje zaštite i blizine.²⁰ Ukoliko oni bivaju istrgnuti iz konteksta vjere i zajednice te odvojeni od

17 Usp. Stjepan KUŠAR, Djelomično prihvaćanje vjere – kršćanstvo po izboru; *Bogoslovska smotra* 66, (1996.), 2 – 3., str. 320.

18 Usp. Hans-Georg ZIEBERTZ – Wiliam K. KAY (ur.), *Youth in Europe II, An international empirical Study about Religiosity*, with a preface by Cardinal Josip Bozanić, Vice-President of the European Bishops' Conference; Đuro ZALAR – Ivan ŠAŠKO – Gordan ČRPIĆ, *Croatia: Religious and pragmatic*, Berlin, 2006., str. 210.

19 Ante CRNČEVIĆ – Ivan ŠAŠKO, *Na vrelu liturgije – teološka polazišta za novost slavljenja i življenja vjere*, str. 273.

20 Usp. Adriano CAPRIOLI, Presupposti antropologici per un recupero della categoria di „sacramentale“, u: *Rivista Liturgica*, LXXIII, (1986.), str. 156.

svoga sakramentalnog temelja, blagoslovi lako postaju očitovanjem za krivo poimanje vjere čiji se smisao svodi na efektivnost i korisnost za sadašnji život.²¹ U svome autentičnom shvaćanju oni postaju i ostaju posvećenje kršćanskoga života i poslanja u svijetu.

1.4. Istraživanje ritualne dimenzije u Hrvatskoj²² kao pokazatelj odvajanja obreda i života²³

Iako danas osjećamo odvajanje obreda i života, blagoslovi ipak ne bivaju ispražnjeni od smisla,²⁴ što možemo vidjeti na primjeru ritualnih potreba postmodernoga vjerskog subjekta u Hrvatskoj, koji je još uvijek veoma ritualno usmjeren.²⁵ Vidljiva je tendencija distanciranja većeg dijela vjernika od pojedinih segmenata vjerskog i moralnog naučavanja Crkve, no time oni ne prestaju biti religiozni, nego svoju religioznost reduciraju na manje ili više intenzivnu potrebu za obrednošću, stoga neke njima važne životne trenutke žele popratiti kršćanskim obredima.²⁶ Budući da se crkvenost na osobiti način pokazuje u svojoj ritualnoj dimenziji, koja je za suvremenoga Europljanina neodvojiva od njegovih ključnih životnih trenutaka, napose u smislu obreda prijelaza. Valja napomenuti da je pritom veoma teško „izmjeriti“ koliko je sudjelovanje u obrednim činima plod osobnoga uvjerenja i izgrađenoga vjerničkoga stava, a koliko je posljedica socijalizacijskih procesa te tradicionalnih običaja.²⁷ Autori su pokazali da su suvremenom Hrvatu veoma važni, rituali koje on

21 Ante CRNČEVIĆ – Ivan ŠAŠKO, *Na vrelu liturgije – teološka polazišta za novost slavljenja i življenja vjere*, str. 274.

22 Ovu, uz ostale dimenzije religioznosti i crkvenosti istražili su autori Josip Baloban i Gordan Črpić u znanstvenoistraživačkome projektu „The European values Study“ (EVS-1999), te Josip Baloban, Alojzije Hobljaj i Danijel Crnić u (EVS 2008), kojega je proveo interdisciplinarni Hrvatski istraživački tim stručnjaka s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, zatim s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, sa Instituta za primijenjena društvena istraživanja *Ivo Pilar*, te iz Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve – HBK, pod vodstvom prof. dr. sc. Josipa Balobana.

23 Fenomenologiju i problematiku ovog odvajanja veoma je precizno prikazao Adriano Caprioli u svome članku: Adriano CAPRIOLI, *Presupposti antropologici per un recupero della categoria di „sacramentale“*, str. 153-165.

24 Usp. *isto*, str. 165.

25 O tome vidi: Gordan ČRPIĆ – Stjepan KUŠAR, *Neki aspekti religioznosti u Hrvatskoj*, u: *Bogoslovska smotra*, 68, (1998.), 4., str. 555-556.

26 Usp. *Isto*, str. 559.

27 Usp. Josip BALOBAN – Gordan ČRPIĆ, *Određeni aspekti crkvenosti*, u: *Bogoslovska smotra*, 70, (2000.), 2., str. 274.

doduše često i ne shvaća tumačeći ih prema subjektivnoj matrici. Taj fenomen nije samo naša hrvatska specifičnost, nego i europska.²⁸ Autori zaključuju da je suvremeni hrvatski građanin još uvijek izrazito obredno/ritualno orijentiran,²⁹ uz napomenu da ritualna matrica sekulariziranog hrvatskog subjekta u vjeri nije više posve identična obrednoj matrici službene Crkve. Time u hrvatskoj Crkvi se samo produbljuje i nastavlja već prije zapaženi trend profiliranja i učvršćivanja stupnjevite pripadnosti Katoličkoj crkvi, a onda i stupnjevite diferencirano distancirane crkvenosti.³⁰ Kao liturgijsko-teološki odgovor na sociološko-antropološko propitivanje obredne dimenzije valja pojasniti kako uz sve procese sekularizacije i pluralizma koji na nju utječu, kršćanski govor o Bogu, spasenju te sakramentima i sakramentalima, o budućem životu gubi svoj do sada prepoznatljiviji *kristološki kod* što rezultira fenomenom *dekristologizacije*.³¹ Kao posljedica ovih procesa javlja se i nova opasnost, koju Crnčević veoma jasno detektira i prezentira teološkoj javnosti kao *desakramentalizaciju liturgijskih slavlja* koja se reduciraju na socio-religiozne čine, ali ne i na spasenjske čine. Zato i ne čudi što postmoderni subjekt vjere pod utjecajem navedenih procesa biva *izrazito ritualno orijentiran*, što do određene mjere odražava religiozni duh našega naroda, ali ne uvijek i njegovo vjerničko iskustvo spasenja u Kristu.³² Sukladno ovome, možemo govoriti o desakramentaliziranim sakramentima i sakramentalima, a pastoralna naša nastojanja da bogoslužje približimo zajednici vjernika koji nemaju zrelosti za liturgijsko iskustvo, nerijetko bogoslužja pretvaraju u sredstvo prenošenja kršćanske poruke, pri čemu se gubi teorem bogoslužja kao iskustva spasenja, iskustva onoga što kateheza poučava.³³

28 Usp. Paul M. ZULEHNER – Miklós TOMKA – Inna NALETOVA, *Religionen und Kirchen in Ost(Mittel)Europa – Entwicklungen seit der Wende*, 2008., str. 33-37.

29 Usp. Josip BALOBAN – Gordan ČRPIĆ, *Određeni aspekti crkvenosti*, str. 279-280.

30 Usp. Josip BALOBAN – Alojzije HOBLAJ – Danijel CRNIĆ, *Određeni aspekti crkvenosti u Hrvatskoj – rezultati i prosudbe istraživanja*, u: *Bogoslovska smotra*, 80 (2010.) 2, str. 527-561., ovdje 558.

31 Usp. Ante CRNČEVIĆ, *Liturgija u susretu s neliturgijskim oblicima kulta*, u: *Bogoslovska smotra*, 74 (2004.), 3., str. 788.

32 Usp. *Isto*, str. 789-790.

33 Usp. *Isto*, str. 790.

2. Blagoslovi u Bibliji

2.1. *Blagoslovi u Starom Zavjetu pod vidom obiteljskog blagoslova*

Kada čovjek koji je kruna stvaranja blagoslivlja Boga, on mu ponajprije zahvaljuje za darovani život.³⁴ Za starozavjetnog subjekta vjere potomstvo je izraz najvećeg Božjeg blagoslova što je veoma jasno vidljivo u blagoslovu Abrahama kojemu Jahve obećava da će mu potomstvo učiniti brojnim poput zvijezda na nebu i pijeska na obali morskoj (Post 22, 27). Blagoslov Abrahama postaje nam interpretativni ključ³⁵ za razumijevanje i teološko čitanje starozavjetnih blagoslova.³⁶ Roditeljski blagoslov je bio svetinja u starozavjetnoj ambijentalnosti obiteljskoga života, što nam potvrđuje blagoslov kojim Izak blagoslivlja sina Jakova (Post 27, 27-29)³⁷ ili onaj kojim Jakov blagoslivlja sina Judu (Post 49, 8-12). Kao primjer obiteljskog blagoslova u Starome zavjetu može se navesti i blagoslov Jakova nad Josipovim sinovima, Efraimom i Manašeom (Post 48, 15-16), te onaj u kojemu pobožni Tobit blagoslivlja svoju snahu (Tob 11, 17). Crocetti smatra da je u vrijeme patrijarha blagoslov kod Židova smatran čvorišnom točkom za njihovu vjeru.³⁸ Nije pretjerano reći da je za Židova Božji blagoslov sustvaratelj povijesti, koja je uvijek povijest spasenja, jer se iz blagoslova patrijarha rađao Izabrani narod, koji je doživljavajući Objavu postao nositelj spasenjske milosti za sve narode. Upravo je ta poruka „blagoslovljenosti“ kao spasenja živo pratila Izrael u njegovoj opstojnosti. Ovdje se opravdano može postaviti pitanje, koje značenje nosi starozavjetni blagoslov u kojem čovjek blagoslivlja čovjeka? Odgovor je prilično jednostavan – ova kva vrsta blagoslova nikada nije bez spominjanja imena Božjeg i

34 Usp. Carmine DI SANTE, *Antropologia della benedizione – Dal soggetto „bene-detto“ al soggetto „bene-dicente“*, u: *Rivista Liturgica*, LXXXI, (1994.), str. 410.

35 *Po Duhu Svetom se Abrahamov blagoslov u Kristu sve više ispunjava, prelazi na sinove koji su „u svakoj punini blagoslova“ pozvani. Postavši udovima Kristova tijela, razlijevaju plodove istoga Duha i tako božanskim blagoslovom svijet posve ozdravljaju.* (Opće napomene 4.).

36 Usp. Giuseppe CROCETTI, *Significato e prassi della „Benedizione“ nella Bibbia*, str. 169.

37 Ovdje se blagoslov prezentira na način prenošenja životne sile, na onoga koga se blagoslivlja i to fizičkim kontaktom. Ovo se ne smije shvatiti kao magijsko djelovanje, nego kao čin koji predstavlja Jahvinu volju prepoznatu od Izaka.

38 Usp. Giuseppe CROCETTI, *Significato e prassi della „Benedizione“ nella Bibbia*, str. 170.

bez sigurnosti da se vrši Božja volja. Upravo radi toga Crocetti već starozavjetne blagoslove promatra kao sakramentale jer hvale Boga radi njegovih veličanstvenih djela, te jer Bog blagoslivlja stvorene stvari kako bi i one blagoslivljale njega. Odatle se može govoriti o nutarnjoj logici i dinamici starozavjetnih blagoslova (blagoslov-spasenje) koji su usmjereni na Boga Stvoritelja, jedinoga gospodara svega stvorenog u odnosu prema Izraelu kao svojoj svojini, pri čemu starozavjetni vjernik treba otkrivati Božja velebna djela i u njima njegovu beskrajnu dobrotu za čovjeka, te mu anabatski uzvraćati slavljenjem hvalom i blagoslivljanjem. Ova logika i dinamika nije daleko niti od današnje naše logike blagoslova.

2.2. Blagoslovi u Novom Zavjetu pod vidom obiteljskog blagoslova

Svi novozavjetni blagoslovi, pa tako i obiteljski nalaze svoj uvir i osmišljenje u Kristu Otkupitelju. Krist Gospodin je blagoslov za sve i u njemu se ogleda spasenje, a svi tekstovi novozavjetnih blagoslova samo potvrđuju Isusovu ulogu i poslanje.³⁹ Novozavjetni suodnos blagoslova i spasenja rađa približavanju ustanovi euharistije. Krist svojim djelima spasenja blagoslivlje Oca, stavljajući se na službu vjernicima svih podneblja i vjekova preko sakramentalnosti euharistije. Time starozavjetna dinamika (blagoslov-spasenje) nalazi u Kristu Otkupitelju svoje pravo ispunjenje jer se u euharistijskome otajstvu Kristova sakramentalna prisutnost (koja je i blagosloviteljska) nastavlja kroz vjekove.⁴⁰ Što se tiče obiteljskih blagoslova, nailazimo ih kod Luke vezanih uz Isusovo rođenje te Ivana Krstitelja. Elizabetin blagoslov (Lk 1, 42); Zaharijin blagoslov (Lk 1, 76-79); blagoslov starca Šimuna (Lk 2, 34-35), te Isusov blagoslov djece (Mk 10, 13-16).

39 Crocetti nabraja evandeoska mjesta u kojima se spominje glagol *eulogèin*: Mt 14, 19; Mt 21, 9; Mt 23, 39; Mt 25, 34; Mt, 26, 26; Mk 6, 41; Mk 8, 7; Mk 11, 9. 10; Mk 14, 22; Lk 1, 42. 64; Lk 2, 28. 34; Lk 6, 28; Lk 9, 16; Lk 13, 35; Lk 19, 38; Lk 24, 30. 50 (53); zatim *Eulogetòs*: Mk 14, 61; Lk 1, 68; *Kateulogèin*: Mk 10, 16. Iščitavajući navedena mjesta može se kušati shvatiti koliko je iznimno veliko značenje za sinoptike imao blagoslov koji je uvijek bio po Kristu i u Kristu. Usp. Giuseppe CROCETTI, Significato e prassi della „Benedizione“ nella Bibbia, str. 178.

40 Usp. *isto*, str. 181.

3. Blagoslovi u Crkvi s posebnim osvrtom na obiteljske blagoslove

U apostolskoj Crkvi je starozavjetni blagoslov dan Abrahamu shvaćan ispunjenim i realiziranim u Kristu, odnosno posredstvom spasenja i otkupljenja po Kristu, što je vidljivo iz (Gal 3, 6-9). Kod Pavla nalazimo zanimljivu povezanost termina *biti blagoslovljen jer vjeruje*, te *biti opravdan po vjeri*, što se događa uvijek po Duhu Svetome. Zatim blagoslivljanje Boga u (Ef 1, 3-4). Tekst (Ef 1, 3-14) se smatra najstarijim u cijelom Novome zavjetu s obzirom na blagoslove.⁴¹ Ono što je specifično za Djela apostolska, te opus paulinum su upravo trinitarne formulacije blagoslova. Od samih početaka u ranokršćanskim spisima nalaze se blagoslov vode za krštenje, blagoslov ulja, te blagoslovi naroda i bolesnika. Zatim se nešto kasnije počinje blagoslivljati hrana te općenito predmeti za ljudsku uporabu. Blagoslov obitelji nalazimo jedino u obredima sklapanja ženidbe, tako, primjerice misu za mladence i tekst blagoslova mladenke imamo veću Sakramentaru iz Verone (br. 1105-1110). Gelazijev sakramentar donosi u misi i vlastito predslovlje, a blagoslov se odnosi na oboje mladenaca (br. 1443-1455). U Galiji i Španjolskoj poznat je i blagoslov bračne ložnice, što kasnije ulazi i u rimski obrednik, a pontifikali donose obrede uz slavlja obljetnice ženidbe.⁴² U obredniku koji je bio na snazi do Drugog vatikanskoga sabora, osim blagoslova kuća, među nepridržanim blagoslovima od br. 41. do 48. nalazi se blagoslov odrasloga bolesnika, isti blagoslov za više nemoćnika, blagoslov bolesnih hodočasnika, blagoslov trudne žene, blagoslov djeteta, blagoslov djeteta, blagoslov djece i blagoslov bolesne djece. Ti su blagoslovi pridržani svećeniku.⁴³

3.1. Današnji obrednici blagoslova

Godine 2007. izdano je novo izdanje Obrednika blagoslova koje slijedi isto tipsko izdanje iz 1984., odnosno ponovljeno izdanje

41 *Isto*, str. 185.

42 Usp. Zvonko PAŽIN, *Otajstvo je to veliko. Liturgija i teologija Reda slavljenja ženidbe*, Đakovo, 2005., str. 29-36.

43 Zvonko PAŽIN, *Različiti oblici liturgijskih blagoslova obitelji*, str. 79.

iz 1985. godine, prema kojemu je priređeno i prvo izdanje Blagoslova na hrvatskome jeziku 1987. godine.⁴⁴ U samom rasporedu građe Obrednik na prvo mjesto stavlja blagoslove osoba. Prvo se poglavlje odnosi na blagoslov obitelji i njihovih članova: blagoslov obitelji, supruga, nejake djece, dječaka i djevojčica, zaručnika, žene prije i poslije poroda i blagoslov staraca. Većinu tih blagoslova može predvoditi laik. Prvo izdanje obrednika Blagoslova donosi kao tri vlastita blagoslova, među kojima se kao hrvatska posebnost ističe Blagoslov obitelji o božićnim blagdanima u njihovim domovima, blagoslov vode uoči Bogojavljenja, te Uskrsni blagoslov jela. Izdanje obrednika iz 2007. uz navedene blagoslove donosi i osam novih: blagoslov za početak školske godine, blagoslov novih župskih prostorija, blagoslov dječjeg vrtića, blagoslov doma za mladež, blagoslov doma za starije i nemoćne, blagoslov grobova u različitim prigodama, blagoslov na blagdan sv. Blaža, te mladomisnički blagoslov. Ovaj Obrednik uskrsni blagoslov obitelji, kojeg nalazimo u tipskom izdanju prerađuje u blagoslov obitelji u božićnome vremenu, dodajući neke euhološke tekstove iz priručnika za blagoslov obitelji.⁴⁵ Svojevrsan nedostatak hrvatskih izdanja obrednika Blagoslova vidljiv je u prečestom upućivanju na mjesto biblijskog teksta,⁴⁶ po uzoru na tipsko izdanje, umjesto da je biblijski tekst donesen otisnut, premda bi o tom „nedostatku“ liturgičari i pastoralisti imali vrlo vjerojatno oprečna mišljenja, ipak smatram da bi ti tekstovi pridonijeli obnovi vrednovanja navještaja Božje riječi u svakome liturgijskome činu, budući da se prava narav blagoslova rađa iz naviještanja i slušanja Božje riječi.⁴⁷

44 Usp. *Rimski obrednik obnovljen prema odluci svetog ekumenskog sabora Drugog vatikanskog a proglašen vlašću pape Ivana Pavla II. Blagoslovi.*, Nalogom i odobrenjem Biskupske konferencije i potvrdom zbora za bogoštovlje izdaje Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1987.

45 *Godišnji blagoslov obitelji u njihovim domovima. Pastoralno izdanje*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2001., str. 14-21.

46 Kod Pažina nalazimo točno pobrojeno: *Zanimljivo je, osim toga, da B1987 redovito donosi tekstove prijevnih psalama (115 puta!), dok B2007 redovito ne donosi tekst prijevniog psalma nego samo antifonu i onda upućuje da se određeni redci psalama preuzmu iz Biblije (115 puta!). Još je gora situacija s biblijskim čitanjima. Ona se donose samo 62 puta, dok se čak 217 puta naznačuju samo poglavlja i redci pojedine biblijske knjige i upućuje da se tekstovi preuzmu iz Biblije.* Zvonko PAŽIN, *Različiti oblici liturgijskih blagoslova obitelji*, str. 80.

47 Usp. Silvano SIRBONI, *Il Benedizionale. Prospettive per l' uso pastorale*, u: *Rivista Liturgica*, LXXXI, (1994.), str. 468.

4. Obrednik blagoslova pretpostavlja obnovu pastoralne prakse

U svojim općim napomenama Obrednik sadrži teologiju blagoslova koja želi doprinijeti korekciji mentaliteta⁴⁸ u pastoralnoj primjeni sukladno načelima unutar Konstitucije o liturgiji. Promjena će se događati ponajprije ako će se dovoljno jasno, kako svećenicima na terenu, tako i vjernicima pojasniti autentični smisao blagoslova kojemu je primarni cilj kao liturgijskoga čina slaviti Boga.⁴⁹ Kada se ovo prihvati u pastoralnoj praksi, tada možemo reći da se počeo događati zaokret u mentalitetu, jer u sadašnjoj praksi narod Božji uglavnom ne traži blagoslov da bi preko njega slavio i blagoslivljavao Boga, nego da bi postigao ili si osigurao nešto. Moglo bi se tu ići i dalje, te se pitati s kojim se sve nakanama i motivacijama slavi euharistija, koliko tu ima svijesti o hvalbenoj dimenziji, a koliko je prisutno i shvaćanje mise kao sredstava za postizanje određenih zahtjeva od Boga, dakle, grubo rečeno, *trgovanje otajstvom*. Upravo zato i sam obred blagoslova na prvom mjestu treba imati hvalbenu dimenziju, pa tako i onaj kada se blagoslivlju bolesni i nemoćni, jer i sama patnja sadrži otkupiteljsku vrijednost, ne negirajući ili pak minimalizirajući pritom osjećaje tuge i bola koji obuhvaćaju život i situaciju trpećeg, te njegovih najbližih. Osjećaji tuge i boli se mogu transformirati u instrument milosti u sjedinjenju naših muka s Kristovim u kontekstu teologije križa.⁵⁰

Unutar nastojanja oko mijenjanja sadašnjeg mentaliteta u pogledu primjene i traženja pojedinih blagoslova, valja upozoriti na još jedan iznimno važan element koji je nažalost u suprotnosti sa sadašnjom, a i sa sadašnjom pastoralnom praksom. Radi se, naime, navještanju Božje riječi⁵¹ koja objavljuje i svjedoči Božje spa-

48 Potrebu promjene mentaliteta ne samo u smislu shvaćanja blagoslova kao liturgijskih čina u svjetlu poslijesaborske liturgijske obnove, već kao sveobuhvatnu promjenu mentaliteta u pastoralnoj praksi nalazimo u: Mario LESSI-ARIOSTO, *Linee interpretative dell' iter redazionale del „De Benedictionibus“*, *Rivista Liturgica*, LXXIII, (1986.), str. 214-230, ovdje str. 229.

49 Ova slavljenička dimenzija liturgije blagoslova je prvotna (esencijalna i kvalitativna) i od nje, te nakon nje polaze i nadolaze ostale dimenzije i aspekti.

50 Usp. Silvano SIRBONI, *Il Benedizionale. Prospettive per l' uso pastorale*, str. 468.

51 Liturgijsko združivanje Riječi i Otajstva, u kontekstu poslijesaborske liturgijske obnove, poziv je i zadaća da se iznova i u pravoj mjeri vrednuje navještaj Gospodnje riječi u svakome liturgijskome činu, napominje Ante Crnčević, ali ne tek kao moralna potka ili katehetski pristup, nego s ciljem

senjsko djelovanje. Uklapanje riječi Božje unutar slavlja blagoslova ne bi smjelo predstavljati problem, kao što to primjerice predstavlja unutar slavlja sakramenta pomirenja, gdje navještaj riječi predstavlja *arhitektonsku barijeru* pastoralu.⁵² Budući da Obrednik blagoslova nudi široki izbor biblijskih tekstova za naviještanje, do takvih problema ne bi trebalo dolaziti u pastoralnoj primjeni.

Kršćanska molitva u sebi nosi svoju posebnost koja je razlikuje od molitava drugih religija, a to je činjenica da je ona temeljno eklezijalna. Time se ne želi reći da je molitva pojedinca manje „vrijedna“, budući da dok kršćanin moli, uvijek moli u jedinstvu s Kristom i njegovom Crkvom. No, ne može se nikako poreći činjenica da se nijedan molitveni oblik ne može izjednačavati sa onim liturgijskim. Kada se, pak, veli liturgijska molitva, tada se misli na molitvu zajednice, na molitvu Crkve od Gospodina sazvane, pa je prema tome slavlje blagoslova zajedničko slavlje Crkve. Paradoksalno je što je u postojećoj pastoralnoj praksi slavlje blagoslova svedeno na neku brzopletu, gotovo skrivenu, privatnu gestu i često udaljenu ne samo od strukture liturgijskog molitvenog oblika, nego čak i od privatnog molitvenog oblika. Upravo zato opće napomene govore o blagoslovima kao o slavljinama Crkve,⁵³ pokazujući brigu za iskorjenjivanjem anomalijskih i devijantnih pastoralnih praksi iz molitava blagoslova. Iznimno se može dogoditi da se slavlje blagoslova slavi s manjim brojem vjernika, ali ni tada ono nije privatno, nego uvijek slavlje Crkve.⁵⁴

da se sam navještaj doživljava kao događanje riječi. Usp. Ante CRNČEVIĆ, Liturgijska obnova u svjetlu poslijesaborskih smjernica, u: *Bogoslovska smotra*, 75, (2005.), 3., str. 753.

52 Usp. Silvano SIRBONI, *Il Benedizionale. Prospettive per l'uso pastorale*, str. 469.

53 Komunitarna i slavljenička dimenzija blagoslova obrađena je u: Ante CRNČEVIĆ – Ivan ŠAŠKO, *Na vrelu liturgije – teološka polazišta za novost slavljenja i življenja vjere*, str. 283.

54 *Gdje nema nikakve skupine vjernika, i onaj koji želi blagoslivljati Boga i koji od Boga moli blagoslov, kao i predvoditelj slavlja, moraju biti svjesni da i oni sami predstavljaju Crkvu koja slavi blagoslov. Tako po njihovoj zajedničkoj molitvi i prošnji silazi blagoslov: „istina po čovjeku, ali ne od čovjeka“, jer je taj blagoslov „zazvano podjeljivanje posvećenja i milosti. Blagoslovno slavlje stvari ili mjesta neka se redovito ne obavlja bez sudjelovanja bar kojeg vjernika.* (Opće napomene 17.).

4.1. Sudjelovanje s posebnim naglaskom na laičko služenje blagoslova

Prvu službu u liturgiji Crkve vrši Crkva sama kao Tijelo Kristovo. Blagoslovi Crkve su liturgijski čini u kojima je na djelu zajedničko eklezijalno slavljenje spasenjskog Kristovog otajstva.⁵⁵ Služitelji blagoslova laici utjelovljeni u Kristu sudjeluju u dioništvu na općem svećeništvu kao udovi Krista Svećenika, Proroka i Kralja.⁵⁶ Blagoslovi se uvijek slave inkorporirani u zajedništvo lokalne organske strukture poput župe ili koje druge vjerničke zajednice. Subjekt slavlja je Crkva⁵⁷ koja ima pravo i dužnost sudjelovanja, jer je Crkva prva pretpostavka svakoga slavljenja blagoslova, upravo po logici krštenja i krsnog svećeništva, te u snazi Duha Svetoga,⁵⁸ po kojem ona raznoliko izražava svoje služenje.⁵⁹ Vjernici su u krsnoj milosti odgovorni protagonisti slavlja jer su svi, doduše na različite načine, služitelji i dionici jednog Kristovog svećeništva⁶⁰ koji u zajedništvu i zajednici Crkve naviještaju i slušaju Božju riječ, kojom se naviješta i otajstveno svjedoči Božje spasenjsko djelovanje. Zatim se iskazuje radosna hvala Bogu za darove njegove dobrote, te za sve stvoreno u čemu se opaža trag dobrote milosrdnog Boga, kao njegove očinske providnosti. Tek nakon hvale Bogu zaziva se blagoslov na osobe, stvarnosti ili predmete. Stoga narod Božji koji slavi blagoslove postaje znakom i sakramentom božanskoga blagoslova.⁶¹

Korak naprijed Obrednik čini i u jednome elementu koji se u pastoralnoj praksi blagoslova veoma polako mijenja, a to je uvođenje laika kao služitelja pojedinih blagoslova, što potvrđuje važnost

55 Enzo PETROLINO, La „ministerialità“ nel Benedizionale, str. 478.

56 Usp. Ante CRNČEVIĆ, Sklad u raznolikosti liturgijskih službi, u: *Bogoslovska smotra*, 72, (2002.), 2 – 3., str. 345.

57 DRUGI Vatikanski koncil, Dokumenti: *Konstitucija o svetoj liturgiji, Sacrosanctum concilium*, VII. izdanje, popravljeno i dopunjeno, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2008., br. 26, (dalje: SC).

58 *Crkva po djelovanju snage Duha Svetoga raznoliko izražava ovo svoje služenje. Stoga je ustanovila više oblika blagoslivljanja. Po njima poziva ljude da hvale Boga i potiče ih da mole njegovu zaštitu, te ih upozorava da svetošću života stječu njegovo milosrđe. A da izmoli njegova dobročinstva, upotrebljava molitve kako bi ono za čim vapi postiglo sretan učinak.* (Opće napomene 9.)

59 Usp. Enzo PETROLINO, La „ministerialità“ nel Benedizionale, str. 480.

60 *Služba blagoslivljanja spojena je s posebnim izvršavanjem kristova svećeništva.* Iz Opće napomene 18.

61 Usp. Enzo PETROLINO, La „ministerialità“ nel Benedizionale, str. 482.

krsnog svećeništva naroda Božjega,⁶² te im pruža priliku da kao služitelji porastu u eklezijalnoj svijesti i odgovornosti. Ovdje osobito smjeram na one blagoslove koji se tiču obiteljskog života.⁶³ Ukoliko nema zaređenog službenika, određene blagoslove može slaviti laik, ali u tom slučaju ne tek kao *izvanredni služitelj*, nego kao redoviti služitelj, snagom sakramenata inicijacije koje je primio. Od veoma je velike važnosti poticati ovu praksu, ne samo radi njezine liturgijsko-legislativne dopuštenosti, nego ponajprije radi njezine pastoralne potrebitosti, te njezinog utjecaja i doprinosa kršćanskoj zrelosti vjernika laika. Preko nje oni postaju izravno odgovorni za obiteljski vjernički život, postaju moderatori i učitelji molitve, ne samo u krugu obitelji, nego i unutar župne zajednice, te aktivni i odgovorni subjekti⁶⁴ u evangelizacijskome procesu.

4.2. Zaređeni služitelji blagoslova

Služitelji nisu tek u funkciji samog odvijanja obreda i njegove dinamike, nego su duboko smješteni u logiku Kristovog svećeništva⁶⁵ na tragu saborske liturgijske obnove koja svakom pojedinom služitelju, bilo zaređenome ili pak laiku dopušta da razvija svoju specifičnu službu sukladno njegovoj kompetenciji koju određuje narav samoga obreda ili pak druge liturgijske norme.⁶⁶ Samo, pak, služenje (diakonia) pokazuje dijakonijsku narav cijele Crkve⁶⁷ pri čemu je svaka specifična služba unutar slavlja blagoslova uvijek u odnosu

62 Usp. *Isto*, str. 498.

63 *I drugi laici, muškarci i žene, snagom općeg svećeništva u koje su promaknuti po krštenju i potvrdi, mogu slaviti neke blagoslove, po obredu i obrascima koji su za njih predviđeni, kao što je to u svakom pojedinom Redu naznačeno. Oni to čine bilo po službi koja im je vlastita (npr. roditelji prema djeci), bilo da izvršuju izvanrednu službu ili u Crkvi obavljaju posebne dužnosti, ako što su to u nekim krajevima redovnici i katehisti. Oni to smiju vršiti nakon prethodne pastoralne izobrazbe uz razborito izvršavanje vlastite apostolske službe, po sudu mjesnog Ordinarija.* Iz Opće napomene 18.

64 Usp. Carmine DI SANTE, *Antropologia della benedizione – Dal soggetto „bene-detto“ al soggetto „bene-dicente“*, u: *Rivista Liturgica*, LXXXI, (1994.), str. 416.

65 *Prezbiterima po naravi njihove službe u Božjem narodu pripada predvođenje blagoslova, napose onih koji se odnose na zajednicu dodijeljenu njihovoj službi. Zato oni mogu slaviti sve blagoslove ove knjige, osim kad je nazočan biskup da ih predvodi.* Iz Opće napomene 18.

66 Usp. SC, 28.

67 Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dokumenti: Dogmatska konstitucija o Crkvi, Lumen Gentium*, VII. izdanje, popravljeno i dopunjeno, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2008., br. 31, 33, 39, (dalje: LG).

sa Božjim narodom. U dijakonijskoj logici Crkve pojedini služitelji pozvani su osluškiivati, označavati i aktualizirati činjenicu da je Krist „blagoslov za sve ljude“. Samo kada je riječ o zaređenim služiteljima moguće je ekleziološki govoriti i o službi predsjedanja⁶⁸ u slavlju blagoslova, pri čemu se ne umanjuje služba zajednice kao subjekta. Njihovo predsjedanje ne smije se shvaćati tek u tehničkom ili rubricističkom smislu, nego ponajprije u otajstvenom, jer liturgija nipošto nije i ne smije biti spektakl, već *tiho klanjanje i slušanje žive Riječi koja dolazi i spašava*.⁶⁹ U takvom odnosu spram liturgije zaređeni je služitelj usred liturgijske zajednice kojoj predsjedava znak Krista Učitelja, Proroka, Pastira i Svećenika *koji nas je oslobodio prokletstva i darovao nam blagoslov*.⁷⁰

5. Mogućnosti slavljenja blagoslova obitelji te blagoslova njihovih članova

5.1. Blagoslov obitelji u njihovom domu – potvrda obitelji kao liturgijskog i pastoralnog subjekta

Bogatstvo mogućnosti unutar obrednika omogućava svećeniku da mnoge pastoralne aktivnosti prožima liturgijom blagoslova, što i jest poželjno i u skladu sa teologijom blagoslova donesenom u općim napomenama.⁷¹ Veoma je važno da se u pastoralnoj praksi slavlje blagoslova ne reducira samo na blagoslov stvari što bi svakako pridonijelo instrumentaliziranom i magijskom shvaćanju blagoslova.

Obitelj u kontekstu ne samo vjerničke zajednice, nego u kontekstu društva predstavlja *temeljnu ustanovu* za život svakoga društva.⁷² U današnjem suvremenom društvenom kontekstu obitelj se

68 Usp. SC, 49.

69 Enzo PETROLINO, La „ministerialità“ nel Benedizionale, str. 485.

70 Usp. *Božanski časoslov*, obnovljen prema odluci Svetog ekumenskog sabora II. Vatikanskog, a proglašen vlašću pape Pavla VI. Časoslov rimskog obreda, sv. IV, Zagreb 1985., Rodenje Blažene Djevice Marije, 8. rujna, antifona za Blagoslovljen, str. 1048.

71 *Dok Crkva slavi Boga u svemu, napose joj je pak stalo do toga da se slava Božja očituje prema ljudima, milošću preporođena ili onima koji se imaju preporučiti. Tim blagoslovima Crkva za ljude i s ljudima slavi Gospodina u mnogim prigodama života i na ljude zaziva njegovu milost.* Iz Opće napomene 12.

72 Usp. IVAN PAVAO II., *Pisma obiteljima*, br. 17., IKA, Zagreb, 1994., str. 73.

previše ne respektira, a ako smo si kadri priznati, i u pastoralnoj je praksi ta ista obitelj veoma zanemarena. Obitelj bi svakako trebala postati uporištem subjektivizacije župne zajednice,⁷³ da bi ona to mogla postati sama Crkva mora se razvijati i ustrajati u pastoralu pozitivnog pristupa obitelji i pastoralu prihvaćanja realnog obiteljskog stanja.⁷⁴ Unatoč činjenicama da je u proteklom desetljeću Katolička crkva u Hrvatskoj (barem teoretski) relativno intenzivno se bavila obitelji, te da su kao plod tog bavljenja izdana na razini Hrvatske biskupske konferencije tri veoma važna i za pastoral s obiteljima relevantna dokumenta: *Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Plan i program*, Zagreb – Zadar, 2000., *Na svetost pozvani. Pastoralne smjernice na početku trećeg tisućljeća*, Zagreb 2002., *Direktorij za obiteljski pastoral u Hrvatskoj*, Zagreb 2002., svejedno je veoma indikativno da građani Hrvatske misle da Crkva ne uspijeva adekvatno odgovoriti na probleme vezane uz bračni i obiteljski život.⁷⁵

Uzmemo li ozbiljno činjenicu da je u središtu Božje objave unutar povijesti spasenja moment susreta Boga s čovjekom, koji rađa Savezom, jer Bog u svojoj čovjekoljubivosti pohađa čovjeka, pri čemu pohod Božji doživljava svoj vrhunac u utjelovljenju Isusa Krista. Čovjek naime susreće Boga i svoje braću i sestre ne samo unutar bogoslužnog prostora, nego također u ambijentu u kojem živi, u obitelji kao kućnoj Crkvi.

Stoga pastoralni pohodi obiteljima u sklopu kojih se slavi i blagoslov obitelji i njihovih članova predstavljaju evangelizacijsku šansu⁷⁶ osobito u današnje vrijeme u kojem obitelj sve više gubi tu ulogu, delegirajući je na „profesionalne evangelizatore“. U našim prilikama *božićni pastoralni pohod* uz blagoslov obitelji, kojeg se degradirano zove *blagoslovom kuća*, a pritom ga se provodi na gotovo sramotno okrnjeni način, gdje nije na prvom mjestu zamjetno liturgijsko slavlje blagoslova obitelji, već brzopleto i sasvim površno

73 Bono Zvonimir ŠAGI, *Pastoral župne zajednice*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2001., str. 64.

74 Usp. Josip BALOBAN, Crkvenost i obitelj pred izazovima, Glas Koncila, Zagreb, 2004., str. 231.

75 Vidi: Krunoslav NIKODEM – Pero ARAČIĆ – Ivo DŽINIĆ, Važnost braka i obitelji u hrvatskome društvu. Analiza osnovnih pokazatelja u razdoblju od 1999. do 2008. godine, u: *Bogoslovska smotra*, 80 (2010.) 2, str. 633.

76 Usp. François RECKINGER, *Sakramentepastoral geht auch anders, Erfahrungen – Ergebnisse – Theologische Reflektion*, Bernardus-Verlag, Mainz, 2007., str. 328.

obilaznje vjernika u njihovim domovima, koje i nema sve karakteristike pastoralnog pohoda, a uglavnom je opterećeno obvezom davanja tzv. obiteljskog novčanog dara svećeniku. Ovakvo stanje, odnosno ovakva pastoralna praksa niti je pastoralna, te je krajnje neprihvatljiva. Upravo bi pohod obiteljima, obogaćen liturgijskom teologijom blagoslova, te slavljen iz predloška u Obredniku, a ne kako je većinom praksa, napamet ili iz *ceduljica*, trebao prerasti u istinski pastoralni posjet obiteljima u konkretnosti svekolike njihove životne situacije. Taj bi pohod prvotno trebao imati molitveno-katehetski karakter,⁷⁷ koji bi u svojoj liturgijsko-pastoralnoj dinamici bio prepoznat kao potvrda obitelji koja je liturgijski i pastoralni subjekt, a ne da bude reduciran na brzopleto moljenje i škropljenje uz ubiranje novčanog priloga.

Uz postojeći fenomen *dekrizologizacije*, te opasnost *desakramentalizacije*,⁷⁸ dolazimo do pitanja: Kako kršćansko bogoslužje blagoslova približiti zajednici vjernika koji ne posjeduju vjerničku zrelost koja bi im omogućavala liturgijsko iskustvo Kristova spasenja učiniti svojim iskustvom u dinamici liturgijskog slavljenja. Cjelokupni naš pastoralni rad trebalo bi više prožeti liturgijom blagoslova, za što nam obrednik daje pregršt mogućnosti, budući da je blagoslovna uporaba široka, jer uistinu nema ničega u ljudskom životu što se ne bi moglo usmjeriti na posvećenje ljudi i na hvalu Bogu.⁷⁹ No, pritom moramo biti pastoralno razboriti i do kraja svjesni da je vjera u Božju moć i u spasenje ostvareno po Kristu u Duhu Svetomu neophodan uvjet za plodonosno slavlje blagoslova, jer samo vjernici čine blagoslov Crkve svjedočanstvom da je cijeli svijet blagoslovljen.⁸⁰ Kao neiskorištenu liturgijsko-pastoralnu šansu Zvonko Pažin vidi u blagoslovu roditelja prigodom krsnih razgovora, odnosno u sklopu prebaptizmalne kateheze, kako bi se u katekumenalnome hodu naglasak stavio i na liturgiju, a ne samo na katehezu.⁸¹ Nadalje kao neiskorištene liturgijsko-pastoralne moguć-

77 Usp. Silvano SIRBONI, *Il Benedizionale. Prospettive per l'uso pastorale*, str. 473.

78 Usp. Ante CRNČEVIĆ, *Liturgija u susretu s neliturgijskim oblicima kulta*, str. 789.

79 Usp. SC, 61.

80 Usp. Ante CRNČEVIĆ – Ivan ŠAŠKO, *Na vrelu liturgije – teološka polazišta za novost slavljenja i življenja vjere*, str. 279.

81 Zvonko PAŽIN, *Različiti oblici liturgijskih blagoslova obitelji*, str. 82.

nosti u okviru slavlja obiteljskih blagoslova Pažin uočava u kreiranju godišnjeg blagoslova djece, blagoslova djece u nekim zgodama, blagoslova djece u odgojnim ustanovama, zatim u blagoslovu zaručnika u sklopu tečaja priprave za ženidbu, blagoslovu bračnih parova ili obitelji prigodom pastoralnih susreta, te blagoslovu supruga prigodom obljetnice braka.⁸²

5.2. Neka pitanja uz slavlje blagoslova obitelji

S obzirom na prije spomenute manjkavosti naše postojeće pastoralne prakse blagoslova obitelji o božićnim blagdanima u njihovim domovima, nužno nam se postavljaju određena pitanja: Radi čega smo pristali na okrnjeno slavljenje blagoslova obitelji, oduzevši mu njegov sastavni dio, naime, navještaj Božje riječi? Smatram da nije razlog tomu gorka činjenica da nismo svjesni njezinog spasenjskog djelovanja u liturgijsko-pastoralnome združivanju riječi i otajstva, a u kontekstu poslijesaborske liturgijske obnove.

Po svojoj nutarnjoj liturgijskoj pa i pastoralnoj dinamici blagoslovi se slave uklopljeni u zajedništvo organske strukture župe ili koje druge vjerničke zajednice, unutar koje postoje čvrste veze zajedništva, zajedničarenja u ime Božje, prijateljstva, poznanstva, a kad tamo kao služitelj blagoslova na vrata obiteljskog doma dolazi nepoznati klerik, ako uopće već i klerik ili tek kandidat (bogoslov)? Ukoliko prešutno uvodimo takvu praksu, što nam onda prijeći da vjerni ekleziologiji Obrednika služitelj/služiteljica blagoslova obitelji bude vjernik/vjernica laik koji liturgijski-pravno i teološko-ekleziološki opravdano snagom svoga krsnog svećeništva podjeljuje blagoslov? Krenemo li korak dalje, zašto to u obitelji koja je svojom teološkom definicijom kućna crkva (*ecclesia domestica*) služitelj blagoslova ne bi mogao biti otac obitelji, odnosno služiteljica blagoslova ne bi mogla biti majka? Na taj bi im se način itekako pružila prilika da kao služitelji napreduju u eklezijalnoj svijesti i odgovornosti, te vjerničkoj zrelosti.

Što se tiče, nas zaređenih služitelja blagoslova obitelji, smijemo se pitati koliko je naše predsjedanje shvaćano u otajstvenom

⁸² Usp. *Isto*, str. 82-84.

smislu, a ne tek u tehničko-rubricističkom, budući da se ti blagoslovi veoma brzo „obavljaju“ i još ih se uz njih događa nešto što volimo nazivati pastoralnim pohodom obiteljima? S ponosom se kao hrvatska pastoralna posebnost ističe blagoslov obitelji o božićnim blagdanima u njihovim domovima, a s obzirom na sadašnju praksu i nemamo se čime ponositi, stoga je za nadati se da će pastoralno-učiteljski naponi hrvatskih biskupa i teološko-pastoralna akribija hrvatskih teologa, a ponajviše na spomenuti zaokret spreman mentalitet naših svećenika uroditi jednom obnovljenom pastoralno-liturgijskom praksom blagoslova obitelji, za koju ćemo s ponosom moći ustvrditi da je hrvatski specifikum.

Zaključak

Budući da je blagoslov nerazdruživo povezan sa biblijskim stvaranjem, dio je samoga stvaranja, te postaje teološki izrečeno dioništvo na božanskom životu čovjeka, te se kao takav razvija kroz povijest spasenja u svojoj katabatskoj i anabatskoj dimenziji, a u kršćanstvu nalazi svoje izvorište u euharistiji Crkve. Iako današnji čovjek, premda gubi osjećaj za sakramentalno, on i dalje posjeduje osjećaj za ritualno, unutar kojeg blagoslove čita prema svojoj vlastitoj matrici, a ne kao liturgijske čine hvaljenja i slavljenja Boga. Ako blagoslove istrgnemo iz konteksta vjere i zajednice koja je subjekt liturgijskoga slavlja, te ako ih odvojimo od njihovog sakramentalnog fundamenta, oni lako mogu postati očitovanje za krivu percepciju vjere, čiji se smisao vidi još u utilitarnosti za sadašnji život. Dok u autentičnome njihovom shvaćanju, blagoslovi ne prestaju biti trajno posvećivanje kršćanskoga života i poslanja u svijetu. Sam obrednik sa svojom inherentnom teologijom, u kojoj dominira liturgijski čin slavljenja Boga radi njegovih darova, ukoliko se prihvati u pastoralnoj praksi može dovesti do toliko potrebnog preokreta u mentalitetu, od utilitarnosti ka slavljensko-spasenjskoj dinamici blagoslova kao zajedničkog slavlja Crkve. Blagoslovi su, dakle, liturgijski čini u kojima je na djelu eklezijalno slavljenje Kristovog otajstva spasenja. Sudjelovanje u njima se shvaća kao slavljenje po participiranju na

općem (krsnom) svećeništvu u Kristu. Pritom su vjernici laici po krsnoj milosti odgovorni protagonisti slavlja, osobito u kontekstu blagoslova koji se tiču obiteljskog života. Preko služenja blagoslova vjernici laici postaju moderatori i učitelji molitve, ne samo u krugu obitelji, nego i unutar župne zajednice, te aktivni i odgovorni subjekti u evangelizacijskome procesu. Stoga bi valjalo ozbiljno promisliti u našoj pastoralno-liturgijskoj praksi kako liturgijska slavlja blagoslova obitelji i njihovih članova ispravno i plodonosno slaviti u određenim prilikama, a u skladu s okvirima koje nam pruža Obrednik.

THE CELEBRATION OF THE FAMILY BLESSING THE PRESENT PASTORAL-LITURGICAL CHALLENGE

Summary

Since the blessing is linked to Biblical account of creation, it is a part of the creation itself, and becomes a theologically proclaimed participation in the divine life of the man, and as such it is developed through the history of salvation in its katabathic (descending) and anabathic (ascending) dimensions; in Christianity it finds its source in the Eucharist of the Church. The contemporary man, albeit loosing a sense for sacramental, still keeps a feeling for the ritual, where the blessing are pronounced according to a private array, and not as liturgical acts of praising and blessing God. If blessings are ripped out of the context of faith and community which is the subject of liturgical celebration, and if separated from their sacramental base, they can easily become a manifestation of a wrong perception of faith which sense is recognized in the bare utility for existence. In their authenticity blessings are a continuous sanctification of Christian life and mission in the world. The Ceremonial with its inherent theology, dominated by the liturgical act of praising God for his gifts, if properly accepted in the pastoral praxis can lead to the so much needed reversal of mentality, from utility to the celebrative-salvation dynamics of the blessing of the communal celebration of the Church. Blessings are liturgical acts through which the Church celebrates Christ's mystery of salvation. The participation is intended as a celebration through participation on universal (baptismal) priesthood in Christ. Faithful laics are through the baptismal grace responsible protagonists of the celebration, especially in the context of the blessings regarding the family life. Through serving the blessings faithful laics become moderators and teachers of prayer, not only in the family but also in the parish community, and active and responsible subjects in the evangelisation process. Therefore, we should seriously think over our pastoral and liturgical celebrations of blessings of the families, that should be properly and fruituously

celebrated in certain occasions, in accordance with boundaries given us by the Ceremonial.

Key words: catabathic (descending) and anabathic (ascending) dimension of blessing, correction of mentality, ritual matrix, post-modern subject of faith.

